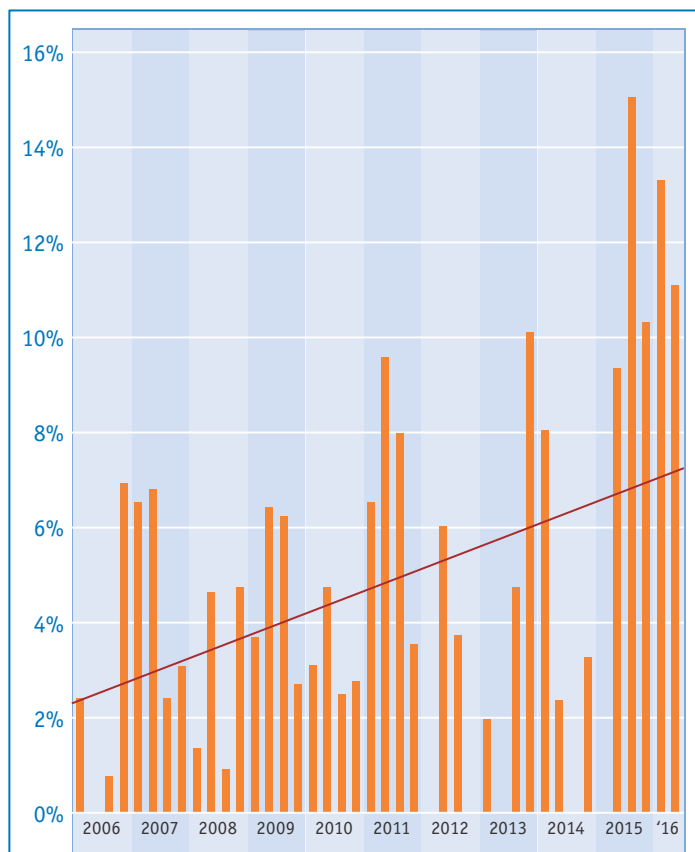

Uitval van zeugen: hoe komt dat?

Figuur 1: toenemend percentage vragen aan de Veekijker over uitval/sterfte van zeugen (2006-2016).

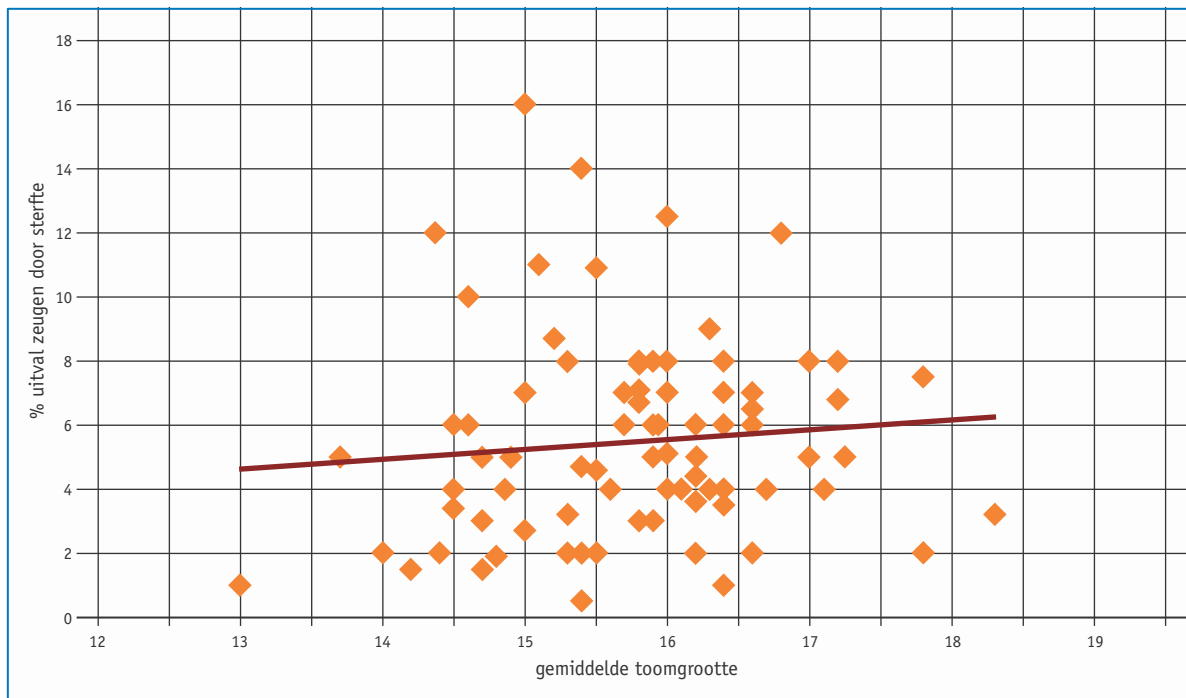
De sterfte bij zeugen verschilt van bedrijf tot bedrijf sterk: van minder dan 2 procent tot boven de 15 procent. Heeft deze uitval van zeugen te maken met de hoge productiviteit of met groepshuisvesting? GD zocht het uit met behulp van een enquête onder zeugenhouders.

Bij de Veekijker Varken komen de laatste jaren steeds meer vragen binnen over sterfte bij zeugen. Vorig jaar ging meer dan 10 procent van alle vragen over gezondheidsproblemen over sterfte bij zeugen (zie figuur 1). Ook het percentage inzendingen naar GD voor pathologisch onderzoek van (gestorven) zeugen steeg sinds 2010 licht. De meest vastgestelde doodsoorzaken zijn:

- acute dood door hartfalen of stress (18 procent);
- darmdraaiing, maagzweer, milt draaiing of gescheurde milt (18 procent).

Voorals het percentage zeugen waarbij de diagnose hartfalen of stress als oorzaak is gesteld, vertoont een stijgende lijn.

Uit cijfers van AgroVision is af te leiden dat de zeugensterfte in 2015 en 2016 gemiddeld 6 procent per jaar was. Dat is evenveel als in 2013, het eerste jaar waarin de zeugensterfte als apart kengetal is opgenomen is de overzichten. Bij de beoordeling van cijfers over zeugensterfte is het overigens belangrijk om op te letten waar de cijfers iets over zeggen. Het is bijvoorbeeld niet altijd duidelijk of geëuthanaseerde zeugen meegerekend worden bij het vaststellen van de uitval door sterfte.

Figuur 2: geen samenhang tussen gemiddelde toomgrootte en percentage uitval van zeugen.

Praktisch belang

Het onderzoek was bedoeld om antwoord te geven op een aantal vragen uit het veld. Bijvoorbeeld of de zeugensterfte samenhangt met de hoge productiviteit van moderne zeugen. Een ander aspect is de overschakeling naar groepshuisvesting, die de laatste jaren heeft plaatsgevonden. Agressie en stress spelen, in elk geval bij het samenstellen van groepen, dan vaak een rol. Als gevolg daarvan kunnen zeugen uitvallen.

Het is voor de varkenssector van belang om na te gaan of inderdaad sprake is van verhoogde uitval bij zeugen en om te onderzoeken wat daarvan de oorzaak kan zijn. Een hoge uitval van zeugen is namelijk niet alleen financieel nadelig, het is ook niet goed voor het imago van de varkenshouderij. Het terugdringen van sterfte past daarnaast ook in het streven naar meer duurzaamheid, zeker als het deels vermijdbaar is.

Enquête zeugenhouders

Om een eerste indruk te krijgen van hoe het in de praktijk zit, heeft GD zeugenhouders afgelopen december gevraagd een enquête in te vullen. Daaruit bleek opnieuw dat de gemiddelde uitval door sterfte rond de 6 procent ligt. De spreiding is groot en varieert van 1 tot 16 procent. Op 10 procent van de onderzochte bedrijven was de zeugensterfte hoger dan 10 procent. De zeugensterfte bleek niet samen te hangen met het type zeug op het bedrijf. Zelfs als bij de analyse 'vergelijkbare' zeugenrassen bij elkaar werden gevoegd, was geen verschil te zien. Ook de analyse van een mogelijke samenhang tussen de productiviteit (gemiddelde toomgrootte) en de uitval door sterfte leverde niks

op, zoals is te zien in figuur 2. Het lijkt er weliswaar op dat de hoogproductieve bedrijven (17 totaal geboren biggen per worp) gemiddeld een iets hogere zeugenuitval hadden (6 procent) dan de bedrijven met slechts 14 totaal geboren biggen (5 procent uitval). Maar gezien de enorme spreiding in uitvalpercentages kan dat verschil net zo goed op toeval berusten. Het bedrijf met de hoogste zeugenuitval produceerde bijvoorbeeld maar vijftien biggen per toom en de bedrijven met een hoge zeugenuitval (hoger dan 10 procent) waren geen hoogproductieve bedrijven. Een vergelijking tussen bedrijven met verschillende typen groepshuisvesting levert evenmin verschillen in zeugenuitval op. Bij alle typen huisvesting (stabiele groepen met of zonder boxen of grote wisselgroepen) is de uitval tussen de 5,5 en 6 procent.

Was er dan helemaal niets te zien aan de cijfers? Toch wel. Het bleek dat op bedrijven die geen aparte groepen voor gelten hadden ingericht, de uitval door sterfte significant hoger was dan op bedrijven met wel aparte geltengroepen. Het is voor te stellen dat als groepen gelten en oudere zeugen bij elkaar in één groep zitten, er meer stress ontstaat door bijvoorbeeld rangordegevechten. In zo'n situatie is het risico dat een zeug uitvalt groter.

Conclusie

Uit de gegevens van de enquête van GD bleek niet dat de zeugensterfte hoger is op bedrijven met hoogproductieve zeugen of een bepaald systeem van groepshuisvesting. Kennelijk zijn andere factoren van meer betekenis.